

Folketinget den 22. marts 2017

Indledning

Først vil jeg gerne takke Grønlandsudvalget og Retsudvalget for dette arrangement, hvor der blandt andet er sat tid af til at høre om forholdene ved de grønlandske førsteinstansretter.

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at takke for jeres støtte til vores bunkebekæmpelsesprojekt. Ved hjælp af et godt samarbejde med de danske domstole og Domstolsstyrelsen lykkedes det os at få reduceret bunken af kredsretternes kriminalsager fra lidt over 2000 sager i sommeren 2014 til lidt under 730 sager i januar 2017.

Med de nuværende overskuelige sagsbunker, har vi et godt udgangspunkt for at kunne gøre mere ud af kvaliteten af vores arbejde.

Vi er et meget ungt system, der blev etableret i 2010 og som stadig skal udvikles for at nå helt op på det niveau, som vi kender fra domstolene i Danmark. Dermed ikke sagt, at vi ikke allerede nu leverer en kvalitet, som vi kan være bekendt, for det gør vi. Der er flere elementer i vores domstolssystem, som vi kan være stolte af, og som vi skal holde fast i, når vi overvejer, hvordan vi kan forbedre retsvæsenet. Jeg mærker en stigende interesse fra vores nabolande for at komme og se på vores retssystem. De giver udtryk for, at de er imponerede over den måde vi løser udfordringerne på i Grønland. Hvis vi fortsætter den udvikling, som allerede er i gang, tror jeg, at vi er godt på vej til at blive et foregangsland i Arktis.

Vores kredsdommere påkalder sig en del opmærksomhed. De yder en stor indsats for at levere arbejde af højeste kvalitet, men de har ikke de samme redskaber til rådighed, som vores kolleger i Danmark. Jeg kunne tale længe om de forhold, der gør det vanskeligt for os at levere den kvalitet, vi gerne vil, men jeg har kun nogle minutter til rådighed, så jeg har valgt at fokusere på 2 områder:

- 1) Uddannelse af kredsdommerne
- 2) Antallet af erfarne jurister ved Retten i Grønland

Uddannelse af kredsdommere

Det første punkt handler om uddannelsen af vores kredsdommere. Vi arbejder hele tiden på at udvikle uddannelsen af kredsdommerne. Men Retten i Grønland er en domstol. Vi jurister, der arbejder ved Retten i Grønland er praktikere - vi er ikke forskere. Der er derfor visse begrænsninger i, hvilken form for uddannelse, vi kan tilbyde kredsdommerne. Vi kan lære dem de teoretiske og praktiske færdigheder til et vist niveau, men vi kan ikke uddanne dem til akademikere.

Kredsdommerne uddannes nu som juridiske sagsbehandlere. Jeg kan ikke præcist forklare, hvilke forskelle der er mellem en akademisk uddannet jurist og en juridisk sagsbehandler, men jeg har observeret nogle forskelle. Da jeg selv gik på universitetet talte man meget om den juridiske metode. Denne metode bruger vi blandt andet til at analysere og systematisere et hændelsesforløb, så vi kan sammenholde det faktiske forløb med de regler, der gælder på området.

Vores kredsdommere benytter sig også af den juridiske metode, når de afgør retssager. De kan blive rigtig dygtige til at bruge metoden i de sagstyper, som de har fået undervisning i, men de har vanskeligt ved at overføre deres viden fra et juridisk område til et andet juridisk område. Jeg tror, at denne begrænsning har været med til at gøre det særligt vanskeligt for kredsretterne at behandle de almindelige civile sager, der nu behandles ved Retten i Grønland.

Udover de udfordringer, vi har oplevet med visse sagstyper, gør det faglige niveau som juridiske sagsbehandlere, at kredsretterne er meget afhængige af vejledning og støtte fra Retten i Grønland.

Hvis kredsretterne i fremtiden skal fungere mere selvstændigt, er det min opfattelse, at det er nødvendigt, at kredsdommerne har en akademisk uddannelse.

Men det er ikke nok, at man har en akademisk uddannelse. Man bliver ikke nødvendigvis en dygtig dommer af at have gennemført et jurastudium. Udover et højt fagligt niveau, kræves også nogle særlige personlige kompetencer for at kunne træffe rigtige afgørelser inden for rimelig tid. Dommere skal have et personligt engagement, der motiverer dem til at gøre sig umage for at levere den bedst mulige arbejdsindsats hver dag. Desuden skal de have lysten og evnerne til at kunne kommunikere med borgerne på en måde, som borgerne forstår. Vi kan derfor ikke løse vore udfordringer blot ved at ansætte grønlandsk talende jurister. Der skal de rette grønlandsk talende jurister til, hvis vi skal have et velfungerende retsvæsen.

Det er ikke mit indtryk, at vi kan læne os tilbage og vente på, at der kommer tilstrækkeligt med jurister. Indtil nu har vi ikke kunnet besætte kredsdommerstillingerne med uddannede jurister. Der er heller ikke noget, der tyder på, at det kommer til at ske i den nærmeste fremtid.

Jeg ser det som en oplagt mulighed at videreudanne de dygtige og engagerede kredsdommere og kredsdommerkandidater, som vi allerede har i systemet. De fastansatte har bevist, at de besidder de personlige og faglige kompetencer, der skal til for at være dommer. Det eneste der mangler er, at de videreudvikler deres faglige kompetencer til et akademisk niveau.

Gennem deres arbejde i kredsretten får de en personlig og faglig ballast, som vil give dem et godt fundament at bygge deres jura studie på. Mens de arbejder i kredsretten, vil de også være i et fagligt miljø, som de kan trække på under uddannelsen.

Denne løsning vil kræve, at vi har nogle andre, der kan træde til og bistå med at afvikle retssager, så vi ikke får nye sagsbunker. Bistanden kan dels komme fra danske dommere, der rejser til Grønland i kortere perioder, men også fra fastansatte kredsdommerkandidater, som kan behandle mindre alvorlige sager samt sager i specialafdelingerne på samme måde som dommerfuldmægtige i Danmark.

Vores nuværende gruppe af kredsdommere har en meget forskelligartet uddannelsesmæssig baggrund. Flere af dem har også en alder, der gør, at det ikke vil give mening, at de skal kaste sig ud i et jurastudium på nuværende tidspunkt. Men der er enkelte af de nuværende kredsdommere, hvor det vil være en rigtig god investering, hvis de kan bruge en del af deres arbejdstid på at udvide deres faglige kompetencer med et jurastudium.

På længere sigt vil det give bedst mening, at vi stiller krav om, at en kredsdommerkandidat skal have bestået en juridisk uddannelse på bachelor niveau for at kunne ansættes som kredsdommer. Jurauddannelsen vil kunne tilbydes til kredsdommerkandidater, der har gennemført kredsdommeruddannelsen med et godt resultat, mens de udfører opgaver i kredsretterne, der svarer til de opgaver, der udføres af dommerfuldmægtige ved de danske byretter.

Domstolserfaring blandt juristerne ved Retten i Grønland

Det andet punkt, som jeg vil fremhæve er den juridiske bemanding ved Retten i Grønland. Vi er 2 faste jurister med erfaring fra domstolene. Derudover har vi en midlertidig yderligere dommer samt 3 dommerfuldmægtige.

Indtil videre har den midlertidige dommer stilling været besat af danske dommere, der har været i Grønland i kortere perioder på mellem 3 og 6 måneder. Den yderligere dommerstilling er en stor hjælp til vores retssagsbehandling, men det er begrænset, hvor meget de midlertidige dommere kan hjælpe os med vores uddannelsesmæssige og administrative opgaver, når de er der i kort tid ad gangen.

Vi har også dommerfuldmægtige. Erfaringen har vist, at dem, der søger vores faste fuldmægtigstillinger, er jurister uden domstolserfaring. De skal derfor selv have oplæring før de kan uddanne og vejlede personalet i kredsretterne.

Vi er meget sårbare, når vi kun er 2 faste erfarne domstolsjurister til at tage sig af de daglige opgaver med sagsbehandling, vejledning og uddannelse af personalet ved førsteinstansretterne.

Hvis vi skal stabilisere sagsproduktionen og forbedre kvaliteten af uddannelse og sagsbehandling, skal den midlertidige dommerstilling gøres til en fast dommerstilling, så vi i videre omfang kan udnytte den yderligere dommer til vores uddannelsesmæssige og administrative opgaver.

Det er nødvendigt med mindst 3 faste erfarne jurister, hvis vi skal kunne tage os af de daglige driftsmæssige opgaver på et højt niveau og samtidig udvikle vores kompetencer, så vi kan følge med udviklingen ved resten af rigets domstole.

Afslutning

Det er klart, at vi ikke løser alle udfordringer ved de 2 ændringer, som jeg netop har nævnt. Der er en række andre punkter, vi også skal arbejde med, som vi har hørt om i de andre oplæg.

Men der er allerede sat gang i udviklingen på mange fronter. Jeg kan fuldt ud tilslutte mig, at oprettelsen af den Nordatlantiske enhed i JM har sat skub i lovgivningsområdet. Enheden har medvirket til, at vi har fået opdateret lovgivningen på flere områder. Jeg ved også, at de har sat initiativer i gang på andre områder, hvor vi har ventet længe. Det gælder for eksempel lovgivningen inden for arv- og skifteområdet.

Jeg håber, at de grønlandske myndigheder tilsvarende kan afsætte de ressourcer, der er nødvendige for at lovgivningen kan færdiggøres og sættes i kraft. Jeg forstår godt synspunktet om, at man gerne vil have lovbemærkninger, der er rettet mod de grønlandske forhold. Disse bemærkninger er til stor hjælp for os, der anvender lovgivningen. Jeg håber, at det lykkes at finde en praktisk løsning på denne problemstilling, så at den positive udvikling vi har oplevet den seneste tid ikke går i stå på grund af en tung lovgivningsproces.

Borgernes kendskab til deres rettigheder har i flere sammenhænge været nævnt som vigtige elementer i at styrke retssikkerheden i Grønland. Hvis landsdommeren havde haft mulighed for at være her i dag, ville han have brugt taletid på dette emne. Han kunne desværre ikke komme og fremføre sine synspunkter, selv om det er et område, der har hans store bevågenhed.

Han har ved flere lejligheder nævnt, at han især ser uddannelsesniveaue i folkeskolen som et grundlæggende problem. Det almindelige uddannelsesniveau i Grønland giver nogle særlige retssikkerhedsmæssige udfordringer. Både i forhold til borgernes muligheder for at udnytte deres rettigheder, men også i forhold til kvaliteten af arbejdet ved retsvæsenets forskellige institutioner, der skal vejlede borgerne og behandle deres sager.

Ja, der er stadig mange forbedringspotentialer for retssikkerheden i Grønland. De to områder, som jeg har valgt særligt at fokusere på i dag - uddannelsen af kredsdommerne og antallet af erfarne jurister ved Retten i Grønland - er områder, som jeg mener er vigtige for stabiliseringen af første instansretterne. Men det er også udfordringer, som vi ikke kan løse uden jeres hjælp. Tak for ordet!